

EN PERE DE SA FAVERA

Açò vol dir que era una viuda que tenia un fill que era de nom Pere.

S'avia se li va morir, i vol dir que, amb ganes moltes com tenia de pujar al cel per veure-la va sembrar una favera dins s'hort.

Sa favera va créixer, va créixer, per amunt i per amunt i se va fer tan alta que arribà fins en el cel.

Un dia en Pere se resol d'anar a veure s'avia, i ja és partit a pujar per sa favera, de branca en branca cap al cel.

Hi arriba i troba ses portes tancades. *Toc, toc!...*, piga a sa porta.

-Qui és? – diu Sant Pere des de dintre.

-En Pere de sa favera que ve a veure a s'avia – va respondre ell.

-No la pots veure, per ara – digué Sant Pere - ; està molt endins, molt endins.

I ell, plora qui plora, comença a cridar:

-Jo vull veure s'avia! jo vull veure s'avia! Jo vull veure s'avia!

Per fi, tal era s'escàndol que componia, que es Sant Porter, per fer-lo callar li diu:

- Mira, així mateix no la pots veure a s'avia, però perquè callis vetaquí aquest ase; endutene'l, i en dir-li:

Arri envant cagaràs diners,

Arri enrere en cagaràs més,

n'amollarà per darrera fins que li diguin "prou".

En Pere, tot content, ja no va pensar més en s'avia, no; agafa s'ase i ja és partit deveres per un altre camí.

Camina caminaràs cap a ca seva, sa fosca el va agafar prop d'un lloc. Hi entra i demana hostatge per passar sa nit.

Madona, just el veu ja li diu:

-Idò Pere, quin senyal per aquí? Que mos dus res de bo?

-Ja ho veis, madona; duc un ase que caga doblers, va respondre ell tot francot.

-un ase qui caga doblers! Ca! Açò noi pot ser! – va dir madona.

-Què no pot ser? Callau, veureu – respon en Pere.

Entra s'ase dins sa cuina, criden l'amo i es missatges, s'eixanca d'alt s'ase i diu:

Arri envant cagaràs diners,

Arri enrere en cagaràs més.

I venga bones punxides a s'ase, i aquest a cagar unces i durets d'or, que era un gust; i madona, l'amo i es missatges qui no donaven rao a aixecar-ne tants com en queien des cul de s'ase, fins que en Pere li va dir prou.

Aquella gent va quedar esglaiada de veure aquell aset que tanta manya tenia per fer doblers. Van quedar amb es cabells drets.

En Pere el mena dins s'establa, a on el va deixar ben fermat; entra a ses cases, sopa i, sense malpensar de res ni de ningú, se'n va anar al llit es més gtranquil del món, i al punt dormia com un mac.

Sa madona, que va quedar encantada d'aquell aset que tan bon resultat donava, se'n va pensar una. De nits, mentres en Pere dormia a les totes, se'n va a dins s'establa, desferma aquell ase i en es seu lloc n'hi va deixar fermat un altre ben igual de pel i d'alçada, que ells en tenien.

A l'endemà dematí, just era un jorn¹, en Pere ja s'aixeca, se'n va a s'establa, i sense conèixer que l'hi haguessin baratat, treu s'ase, s'hi aixanca damunt, se despedeix de sa madona i demés gent i, a corrents se'n va cap a ca seva.

Així que arriba, comença a cridar:

-Mumare, mumare, som rics per sa vida; ja no mos faltaran doblers mai més.

-Què dius? Amb quines te'n vens tu ara?

- Si, si, que és ben ver. Duis un llençol n et i parau, que aquest ase meu caga doblers.

-Tros de bèstia! – deia sa mare -, I açò t'han donat entenent? I ara te penses que hi posaré davall un llençol net de sa bugada que vaig fer la setmana passada! Ja hi vas errat! Tot t'ho creus, beneit, més que beneit!

-Parau, vos dic; parau, que som rics per sa vida.

Per fi, tant va insistir en Pere, que sa mare va dur un llençol net i el va estendre enmig de sa casa. En Pere entra s'ase, s'hi eixanca damunt, i punxada va, punxada ve, comença a dir:

¹ A trenc d'auca.

Arri envant cagaràs diners,

Arri enrere en cagaràs més.

I s'ase, alça qui alça els darreres; i ell punxides i més punxides, i vol dir que, com havia menjat verd tot es dia, va arribar a rompre i escampà una suquerel·la² verda qui va deixar tot es llençol empastifat.

-Què no ho veis? Què no ho veis? – comença a cridar sa mare-. Rebanyeta de Pere, ja t'ho deia jo que t'havien enganat!

- Ningú pot ser més que sa madona - deia en Pere.

I sa mare qui no donava raó a crits i males paraules contra en Pere; i aquest, avergonyit i per por de més, se'n menà s'ase, i cap a s'hort falta gent.

Arriba a sa favera; i com un dragó s'enfila i puja que puja fins que va arribar al Cel i toca: *Toc, toc!*

- Qui és? – li respon San Pere.

-Som jo, en Pere qui ve a veure s'àvia – contesta ell.

-ja tornes ser aquí? – diu Sant Pere-. No te vaig donar aquell ase tan bo perquè te n'anassis i no tornessis?

-Emperò me'l van pendre, i torn per veure s'àvia.

-No la pots veure, a s'àvia. Ja te vaig dir s'altre vegada que estava endins, ben endins, que no és a tir es fer-la sortir.

-Però jo la vull veure! Jo la vull veure, a s'àvia! - Començà a cridar en Pere.- jo vull veure s'àvia!

I tant d'escàndul va arribar a compondre, que Sant Pere, cansat ja de tot, surt i li diu:

- Perque te'n vagis i no me facis més tronya³, jas, vetaquí aquest tovaíó, endu-te'l-en i cada vegada que tindràs gana no has de fer més que entendre'l i diràs:

Tovaió, posa taula,

I damunt ell hi compareixerà tota casta de menjars bons a més no poder i tants com en puguis desitjar.

En Pere, tot content, agafa es tovaíó i ja és partit per es mateix camí.

² Suc, líquid escampat

³ Fàstic, fastidi, cansament

Da-li, da-li, camina que camina, es fosquet⁴ es va tornar trobar en es mateix lloc que s'altre vegada.

Entra a ses cases i just que madona el sent, ja surt per escometre'l.

- Bona nit.

- Bona nit i salut – Contesta madona

- Què no puc romandre aquí, anit? – Diu en Pere

- Si, si, entra i soparàs – li respon ella.

Ca, ca! No importa vos descomodeu⁵ pens – diu ell – no en faixeu de sopar, que jo avui duc una bona cuinera. Mirau aquesta tovaio si en te d'habilitat.

Agafa es tovaio, l'esten damunt sa taula i diu:

Tovaió, posa taula.

Ell què me'n direui! Damunt d'aquell tovaio comencen a comparèixer bons plats d'arròs i carn de gallina, cassola, bistecs i tota casta de cosa que ells poguessin desitjar.

No vos dic res si en devien badar d'ulls, madona, l'amo i missatges, en veure aquella meravella! Van quedar de pedra. No se'n sabien donar raó.

Just que en Pere hagué sopat, comença a dir que te son i se'n va anar al llit. Però com estava escalivat amb sa feta de s'ase, per por de ses trapasseries de madona, se'n va endur es tovaio i se'l va posar davall es coixí. Però tan tranquil al punt va dormir com un tronc, i bon roncós que feia.

Madona, just que veu que dorm, que fa? Se'n va de puntes de puntes i encara va tenir manyes per baratar-li amb un altre ben igual sense que ell se'n entemés.

A l'endemà de matí, amb s'idea d'arribar a ca seva prest, per mostrar es tovaio a sa mare, s'aixeca punta d'auga, se posa ses cames dalt es coll, i deveres cap a ca seva. Quan hi va arribar, sa mare arreuava per fer es dinar. En Pere, just la veu, ja comença a cridar.

-Mumare, mumare! Avui si que duc una bona peça! No importa que faixeu res per dinar, que duc aquest tovaionet que sap treure tot quant puguem desitjar.

- Ja tornes venir-te'n amb aquestes? No veus que dus cabòries dins es cap? A on has vist mai, dir i creure aquestes botxeries, que un tovaio treu dinar!

-No, ell és ben cert – deia en Pere -; i si no, mirau.

4 A l'horabaixa

5 Molesteu

Treu es tovaíó creient-se que era és que li havia donat Sant Pere, l'esten damunt sa taula i diu tot resolt:

Tovaió, posa taula.

Però es tovaíó no es va moure ni bategar per res, ni va sortir menjar de cap casta; i ell, vengà cridar més fort:

Tovaió, posa taula.

Però no hi va haver remei; per bé que cridà i tornar cridar, no va ser capaç de fer-li treure res. I com havia de treure, si madona l'hi havia baratat!

-No t'ho deia jo – cridava sa mare – que ten poden donar entenent qualsevol cosa? Oh, botxot que ets! Tot t'ho ferien creure.

-No, ell jo ho sé ben cert que en treia – responia en Pere -, però serà madona qui encara me l'haurà sabut baratar.

Tot empegueït i per no sentir més a sa mare, arranca a córrer fins a dins s'hort i ja és partit a enfilat-se deveres per amunt, per sa favera, cap al Cel. Arriba: *Toc, toc!* Fa ell.

- Qui és – diu Sant Pere des de dintre.

- En Pere, qui ve a veure s'àvia.

-Tronya! – diu Sant Pere -. Cansaries qualsevol! No te vaig dir jo, que no la podies veure a s'àvia, i ja tornes ser aquí? Ho ets cansat, de ver!

Sant Pere gira en redó i li tanca sa porta d'un cop.

Ell, com ho veu, plora amb grans plors i crida que crida fent un gran escàndol:

- Jo vull veure s'àvia! Jo vull veure s'àvia!

Per fi Sant Pere, cansat de sentir-lo, obrí i li diu:

- Mira que ho ets cansat! Sols que te'n vagis, jas, vetaquí aquest cinglador i en dir-li:

Cinglador, fer feina,

Tot d'una se posarà a pigar fort a tots es que veurà davant ell fins que tu li diràs "basta". Que estàs content?

- I ben content! – respon ell.

I deveres, deveres, ja és partit pel mateix camí de ses altres vegades.

Reposa una estona i després parteix allà cap a ca seua. Arriba a n'es lloc de sempre i va trobar l'amo i es missatges que estaven per sa carrera i madona damunt es portal. Aquesta, just el veu ja l'escomet:

-Idò, Pere, que mus dus avui de bo?

-No ho és tant com ses altre vegades – respon en Pere.

-Qualque cosa deus dur – li respon madona.

-Vénc perquè me torneu es meu ase i es tovaíó que me vau baratar-, diu ell.

-Mirate'l, a n'aquest! – comença a dir madona- ves qui li ha baratat rees! O et penses que noltros estam acostumats a n'açò?

-Si no m'ho donau, estareu més mals.

Madona va seguir excusant-se i donant raons per no treure s'ase i es tovaíó que ell demanava. I què fa en Pere? Agafa es cinglador, el tira enterra i diu:

Cinglador, fer feina,

I heu de pensar i creure que es cinglador se posa a donar fuetades a madona i a tots es que tenia davant; i ells, corregudes d'un vent i de s'altre, i es cinglador darrera ells, fins que madona comença a cridar:

-Diga-li prou! Que no mos pegui més, que tot t'ho tornarem.

En Pere el fa aturar, i quan li van treure es tovaíó i s'ase vertaders, s'aixanca damunt aquest, i amb tres arreus, més content que un ca amb un os, se'n va anar a corrents cap a ca seva per mostrar-ho tot a sa mare; i junts van viure ben feliços anys i més anys, i encara deuen ser vius, si no s'han mort.

Rondalla extreta de *Rondaies de Menorca* volum I d'**Andreu Ferrer Ginard**